

КИР БУЛИЧОВ
ПИСМА ОТ РАЗЛИЧНИ
ГОДИНИ

Превод от руски: Любомир Стоилов, 1978

chitanka.info

18 януари 1978 г., Москва

Скъпи Виктор Сергеевич,

Отдавна не съм Ви писала, не от ленност, а защото просто нямах време. Всички ние се трудим (по-малко, отколкото ни се иска) и се суетим (повече, отколкото трябва). Освен това тази есен е лоша за мен. Мама легна на легло два месеца с възпаление на белите дробове, след това синът ми хвана жесток грип, най-добрата ми приятелка се развеждаше с мъжа си и водеше с мен многобройни разговори, за да ми докаже, че всички мъже са мерзавци (аз подозирах същото и преди това, но не го формулирах по този начин). Така че от лабораторията тичах по магазините и аптеките, а след това се заемах да лекувам моите болни. И когато утешис всички и се освободиш, се появява усещането, че имаш под клепките си пясък и си мечтаеш да поспиш за макар и само шест часа. Но трябва да се заемеш със собствената си работа — предимно празна — да начукаш рецензия, да прочетеш нечия дисертация или да изготвиш годишния отчет... Освен това над мен живее една строга съседка. Ако пиша на машината след единадесет, тя се появява по халат и ролки и ме заплашва с милиция и с постановленията на Градския изпълнителен комитет. Аз вече пренасям машината в кухнята, където я поставям върху две възглавници, но... Имам подозрение, че съседката нарочно ходи из апартамента и чака да започна да пиша. Иначе на нея, самотната жена, ѝ е скучно. Налага ми се да ставам преди съмване и да се натъпквам с кафе, но това няма значение, защото въпреки всичко не е възможно да заспя по-рано, отколкото съм свикнала.

Не си мислете, че съм Ви избрала за пухена жилетка, която да напоя със сълзи. В края на краищата всеки от нас, както е казал някакъв мъдрец, има онова правителство, което заслужава. Очевидно е, че в мене има някакво

мазохистично начало, защото се съгласявам да правя тези рецензии и опонирания.

Накара ме да се „хвана за перото“ един странен феномен, който наблюдавах през последните дни. И в това отношение аз чакам Вашето просветено мнение.

В началото реших, че започвам да имам халюцинации... Не, така Вие нищо няма да разберете. Трябва да изложа най-напред предисторията на проблема.

Преди три години мъжът ми беше в Индия. Там, ръководен не толкова от каприз, колкото от желание да не изостане от другарите си, купил от ловци и прекара контрабанда два лемура. (Вероятно в Москва живеят доста екзотични животни, попаднали у нас по подобен, в повечето случаи нелегален път.) Той ги донесе в черни торбички, в джобовете на шлифера си. Лемуриите очевидно са се смирили с подобно унижение и мирували през цялото време на митническия преглед. Тези зверчета по начало ме умилеха. Очевидно природата ги е направила нарочно такива, лишавайки ги от каквито и да е средства за защита от хищниците. Допускам, че при изгледа на едно тънко лори (към този вид се отнасяха и нашите квартиранти) дори загрубялото сърце на тигъра трепва, той свежда кръвожадния си поглед и отива да гони някой бивол.

Представете си същество колкото катеричка, без опашката, покрито с гъста сива козина, с тънки паяковидни ръчички и крачета (именно ръчички и крачета, защото лоритата имат напълно човешки пръсти с ноктенца от един квадратен милиметър). Значителна част от техните чипоноси физиономии заемат грамадните им кестеняви очи, пълни с такъв укор и страх, че гостите, след като поразгледат нашите квартиранти, веднага разбират колко изключително жесток и отвратителен човек може да лишава от свобода тези безпомощни мъничета. Нашите жалки оправдания, че мъжът ми ги е купил от ловци, които ги ловят заради кожата им, че ги храним и държим на топло и т.н., само засилва враждебността към нашето семейство.

В ежедневието тези трогателни животинки съвсем не са очарователни. Те прекарват деня в сладък сън, а с настъпването на нощта се измъкват от клетката и тичат из стаите, поливайки харесалите им предмети с миризлива урина и посипвайки пода с кози барабонки. След това увисват във фантастични пози на щорите или на абажура. Те не желаят да влизат в никакви контакти с нас, техните господари. Не понасят никакво галене или докосване. Зъбите им са остри, дребни и многобройни и освен това по тях винаги остават остатъци от храна и раните от ухапванията не зарастват цели седмици. Не случайно индусите в Майсор ги смятат за отровни. Те не изпитват никаква благодарност към хората, не познават никого, а от това биха имали полза. Свободното си време прекарвахме на Птичия пазар или в кабинетите на управителите на зоологическите магазини (с подаръци), тъй като лоритата се хранят само с живи насекоми, а опитай се да осигуриш такава храна в Москва сред зима. Вярно е наистина, че в къщи се въдеха хлебарки, но разпръсналите се из цялата квартира брашнени червеи и свирещите из ъглите щурци, разбягали се от кутийките, в които ги донасях, допълваха тази радостна картина. При това лоритата са патологично страхливи и дори аз, която изучих отлично техния егоистичен характер и надменност, дължаща се вероятно на съзнанието им, че са най-древните млекопитаещи на Земята, често се стрясках, срещайки погледа им — те си даваха вид, че знаят със сигурност колко внимателно ги угоявам само за да ги изям след това. Ако не днес, то през следващата седмица. И накрая последната беля — ние не можехме даже вечер да отидем някъде заедно. Някой от нас беше длъжен да дежури в къщи, за да осъществи вечерното хранене. Седиш, четеш и с края на окото си виждаш как по пода пълзи беззвучно като сянка паяк, навирил копринената си качулка. И те гледа под око. Знае дяволът, та ето вече втора година живеем заедно, че няма да го докосна, но е достатъчно да мръднеш глава и той замира в

див ужас като кататоник, а след това, избирайки оптималния вариант за спасение, се понася зад пердето...

А през миналата година ние не издържахме. След известни (в определена степен лицемерни) преживявания се съгласихме да ги дадем на една мила самотна девойка на петдесет години, която живееше в самостоятелна квартира с една котка, куче и два собствени лемура. При това живее не в Москва, а в Киев. В началото дори ни беше скучно без лоритата и аз веднъж преди половин година се съгласих да отида в една съвършено излишна и отегчителна командировка в Киев, за да се видя с лемуриите. Междувременно единият от тях беше умрял. Вторият не ме позна, но предпазливо взе от пръстите ми тлъстия брашнен червей — скромнен подарък на московските приятели.

Извинете ме, Виктор Сергеевич, че забравих за лаконичността — сестрата на епистоларния жанр, а Ви написах есе на тема „Отглеждане на тънки лорита в домашни условия“. Но край. Преминавам към същината, т.е. към халюцинациите.

Преди няколко вечери седях на дивана, четейки една посредствена дисертация и разсъждавайки как да се откажа от опонирането срещу нея, без да обидя смъртно автора. Изведнаж виждам с края на окоото си бавно, скитащ из стаята лорик. Лорикът забеляза погледа ми и замря, притиснал към гърдите си свитата в юмруче ръчичка, и настръхна от ужас. И изчезна. Потърках си очите и разбрах, че съм преуморена — още малко и ще трябва да посетя психиатъра. Изминаха още два дни. И отново: нощ е, седя на дивана, а сред стаята (този път кой знае защо гледах именно в тази точка) се появи изплашен лори и мига с очища. Виждам го съвършено наяве, до последното му косъмче. Разстоянието до него да е най-много два метра. В ужас, че са го заловили, лорито изпуска малка локвичка и се разтваря във въздуха. Още една халюцинация? Как е възможно? Локвичката остана. Кълна се във всичко свято, че локвичката си остана на място. Избърсах я с парцала и едва след това разбрах, че това е нещо свръхестествено.

Ето тогава се реших да ви пиша. Вие винаги сте проявявали търпимост към странностите на човешката психика и най-малкото сте търсили рационално обяснение на ирационалните явления. В някои случаи успяхте.

Моля ви, скъпи Виктор Сергеевич, не ме изоставяйте в своите молитви, хвърлете снизходителен професорски поглед върху моята жалка съдба и си помислете какво би могло да бъде това?

Да не забравя, че не издържах и се обадох по телефона в Киев на новата собственица на лоритата. Тя ми съобщи с прискърбие, че последният ни лемур е умрял една седмица преди описаните от мен събития. С други думи, не би могъл да се върне в къщи като изгубила се котка.

Оставам ваша предана ученичка.

Калерия

II

19 януари 1978 г., Москва

Скъпа Рима!

Все се каня да ти пиша, но имам ужасно много работа. Нашата зав. лаборатория, Калерия Петровна, за нея вече ти писах, съвсем се е побъркала. Не, много по-добре е да работиш под ръководството на мъже, днешните мъже са много по-меки и отзивчиви, а освен това и аз умея да се оправям с тях. Но в други отношения нашата Калерия не е най-лошият вариант, тя все още се поддържа и още се харесва на някои. Но какъв ужас е да доживееш до тридесет и толкова години и да не видиш нищо от живота! Е добре, стига за работата. Ти ме питаш как се развиват нашите отношения със Саня Добряк. Отговарям ти: сложно. И то по моя вина. Не съм достатъчно внимателна към него и дори си позволявам да му се присмивам, което той не понася. Онзи ден му позволих да ме покани на кино, а там срещнахме някой си В. (просто една случайност през

моята бурна младост). Той ме поздрави, а аз нямах причини да го игнорирам. Саня побесня и през целия път до нас се надуваше. Дори ми е смешно колко наивни са тези мъже! Нима аз съм виновна за моята външна привлекателност? За да го ядосам още повече, не му разреших да ме целуне на раздяла. Сега той не говори с мен. Разбира се, не мога да върна нашите отношения към нормата с един поглед, но не се и готвя да направя това. Той трябва да разбере по принцип, че съществуват маса претенденти за моята душа. А на него му правя отстъпки. Разбираш ли какво искам да кажа?

Как са твоите работи? Вчера по телевизията видях, че при вас времето не го бива. Страх ме е отново да не стане наводнение. Макар че това сигурно е много интересно. С тебе бихме се носили по улиците с катер и щяхме да спасяваме жени и деца. При вас има толкова моряци, че понякога ти завиждам, макар да имам слабост към учените. В тях, дори в начинаещите като Саня, има сериозност и вътрешен ум.

Прости, че свършвам писмото — пристигна Калерия, ненаспала се, с подути очи, вероятно пак е работила цяла нощ — не е лесно да си жена в науката! Сега тя вече ме гледа косо — с какво ли се занимавам? Сега, моя скъпа началничке, сега...

Целувам те и скоро ще ти пратя продължение.
Твоя вярна приятелка.

Тамара

III

Ленинград, 24 януари 1978

Скъпа Лерочка!

Понякога ми е трудно да си представя как успявате да ръководите лабораторията, да пишете докторат и да правите открития... За мен вие си оставате (устойчивост на стереотипа на родителско възприятие) винаги момиченце,

нарисувало за първи път очите си и с това започнало новия си, студентски живот. Сега ще се възмутите и ще кажете, че и днес не сте стара, както и преди сте красива, по-точно много по-красива — жените от вашия тип разцъфтяват около четиридесетте.

Вчера се върнах от Щатите, където отседях своите старчески представителни дни на симпозиума, състоящ се от подобни на мене стари гъби, които другите се стараят да държат по-далечко от истинската наука, за да не объркат нещо в нея.

Писмото ви ме зарадва и развлече. Описвате много мило тези лемури, аз дори надзърнах в Брема, но той знае малко за тях. В замяна на това у Дарел намерих описанието на подобно зверче. Дарел пише, че тънкото лори в момента е нещо много рядко и му напомня боксьора, претърпял съкрушително поражение на ринга. Ефектът се постига благодарение на тъмните ивици козина около очите и общата му скръбна физиономия.

Знаете ли, Лерочка, дълбоко съм убеден в трезвостта и устойчивостта на вашата психика. Така че хайде да оставим халюцинациите настрана. Самата вие не вярвате в това, а и халюцинациите не оставят локвички върху паркета.

Разбира се, могат да се измислят цяла поредица от външно съблазнителни хипотези, предимно с оптически характер, обаче мен ме грее най-вече от всички едно отдавнашно мое хрумване. То почти умря у мене поради липсата на потвърждаващи факти, а ето че вие ми писахте и нещо щракна в мозъка ми и започнаха да се въртят нови колела... Разбира се, със скърцане.

Някога, много отдавна се натъкнах на бележките на един естественик, работил с рептилии в Уганда, в които открих една странна забележка. На него му се случвало да наблюдава как един от видовете ендемичен и крайно рядък вид водна змия притежава странно свойство, на което не се намерило обяснение. В случай на крайна опасност тя изчезва, фактически се разтваря във въздуха и се появява

отново след няколко секунди (или минути). Разбира се, никой не е обръщал внимание на тази глупост и тя би останала незабелязана, още повече, че самият наблюдател на явлението не настоявал да е направил някакво откритие. Тогава се замислих: какво ли се случва със змиите, ако те наистина изчезват? Това означава, че те се пренасят някъде. Къде?

Хайде, казах си, да пофантазираме и без това никой няма да разбере колко сме лекомислени. Има два пътя за преместване — в пространството и във времето. И още не е известно кой от тези пътища е по-антинаучен. Спомням си, че водните змии са изчезвали от терариума, т.е. мигновено са преминавали през една непреодолима за тях преграда. Те възниквали отново вътре в затвореното пространство на клетката. И знаете ли, Лерочка, тогава на мен най-много ми хареса следната мисъл: а какво пък, ако еволюцията някога е снабдила някои от беззащитните си създания с един удивителен механизъм за спасение от опасностите? Та нали тя, тази еволюция, е нещо много изобретателно! Да допуснем, че съществува някаква корелация между нивото на нервното състояние на екземпляра — степента на опасността — и физическия израз на този „ескапизъм“? В миг на смъртна опасност екземплярът осъществява мигновен преход по оста на времето, да речем, в бъдещето. Преследвачът губи жертвата от погледа си, отдалечава се по своите работи и тогава нашата спасила се жертва благополучно се връща на мястото си. Невероятно? Да, аз си помислих точно същото. А като си го помислих, преминах към други, много по-вероятни проблеми, макар да планирах да изразходвам известно време за проверка на тази налудничава хипотеза. Дори исках да си потърся зайчета за опити, по-точно някакви същества, отдавна замрели в еволюционно отношение — реликви в животинския свят, които при това да нямат силни челюсти... Трябва да отбележа, че лемуърът и по-точно тънското лори е идеален обект за такива опити. Защо той не е измрял, защо не е изяден поголовно през последните

няколко милиона години? Той не умее да бяга бързо, да се озъби както трябва също не умее, денем въобще вижда лошо и е напълно беззащитен...

И ето, представете си, преминават много години и получавам писмо от любимата си ученичка, която се оказва, че е наблюдавала явление, което в нещо е сходно с онова, занимавало ме толкова в миналото. Само че на другия край на „телефонната линия“. При вас лемуърът, който вече отдавна не съществува, се появява отново. Появява се реално. И изчезва. Съблазнително потвърждение на налудничавата хипотеза (поради липсата на други потвърждения).

Впрочем вие може да игнорирате бълнуванията на един старец. Хайде да сметнем, че с вас сме се позабавлявали, разказвайки си приказки.

Предайте поздрави на вашето уважаемо семейство. Трябва да ви видя в Питер на биофизическата конференция през март. Ще отделите ли една седмица?

Вашият стар и лекомислен поклонник.

В. Кострюков

iv

12 април 1978

Римуля, здравей!

Вероятно съвсем си ме забравила. И си оправдана. Скоро вече „ябълките ще цъфтят“, а аз дори не съм била на фризьор вече цял месец, пълен провал! Тези дни е и моят рожден ден, двадесет години, значителна дата! А си спомних за това едва днес — мама ми се обади в лабораторията и ме пита какви са плановете ми за вечерта, дали ще имам гости, или ще празнувам сама. Сякаш ме удари с нещо по главата! Знаеш ли, че моят Саня отслабна с три кила? Такъв е животът, както казват французите.

И всичко това поради нашата Калерия. Тя, разбира се, е озверяла. Има планова тема, има задачи, които стоят

пред нашата наука, а ние с какво се занимаваме? Търсим из цялата страна лемури.

Разбира се, ти не знаеш какво е това лемур. Лемурът е много първобитно животинче, което почти е измряло и живее още само в тропическите страни. Прилича на алкохолик и винаги спи, но въобще е истинска лапичка. Ние дори намерихме две, но аз няма да ги храня — ще умра, но няма — те плюскат червеи! Живи! При нас идва Калериният учител, един такъв тлъст професор, Кострюков от Ленинград, който според мен тайно е влюбен в Калерия, защото не стъпва в лабораторията без цветя. Казах на Саня: имай предвид, че ако не се възползуваш от този опит, ще идеш в оставка. И той вчера ми домъкна букет от рози за десет рубли, дори ми е страшно как ще доживее до аванса, но аз бях трогната искрено от постъпката му, макар сама да му подказах. И си мисля, че Саня има към мен истинско чувство. А ти как смяташ? Кострюков и на мен ми прави мили очи, но аз на такъв мамонт не обръщам и нула внимание, макар да има страшна пробивна сила. Той ни достави отнякъде пари и според мен за нас сега работят петнадесет други института, телефона въобще го прекъснаха, а тези лемури миришат, че да ти кажа право съвсем няма да ми завидиш. Добре е поне, че един мой поклонник (не съм ти писала за него, тъй като той не е с нищо повече от случаен епизод) на времето ми подари цял флакон френски парфюм „Клима“ (нали знаеш по четиредесет рубли парчето) и се пръскам с него с пълна сила. А. Кострюков веднъж дойде с някакъв шизофреничен химик и му казва: „Това е нашето немислещо прекрасно цветенце на име Тамара, която употребява парфюм само от марката «Клима».“ Представяш ли си, на тази възраст, а определя марката на парфюмите по миризмата! С него трябва да се внимава, и то как да се внимава! Той е, общо взето, представителен мъж и е добре запазен. Само че аз още същия ден го отрязох. Обръща се към мен и ме моли да изтичам до лабораторията при Лившиц и взема оттам култура. А аз му отвърнах: „Аз не съм момиче за всичко.“

Наложи му се да глътне моя отговор без вода. Макар да съм длъжна да кажа, че тук съм обкръжена от такова внимание, че направо ходя над пропастта в ръжта. А през миналата седмица те домъкнаха от някъде един мъртъв лемур — изпратиха за него моя бедничък Санечка. Беше истински празник, сякаш става дума за истински жив тигър. Домъкнаха се тридесет доктори на науките и всички все в него гледаха, а след това, както е прието при нас в науката, го накълцаха на малки парченца и гудбай, птиченце! А при това нали на някой му се налага да мъкне плановата работа, която никой не ни е отменял. Общо взето, за моята жалка стотарка съм принудена да преобръщам планини с моите изящни пръсти.

Но нищо, научният прогрес е движеща сила! Аз също не съм страничен човек в науката. Ще намерим в кръвта на лемуриите „фактора Т“ и ще направим малък преврат в естествознанието (и във физиката, разбира се). Аз пак ще ти пиша, когато му дойде времето. Не се ли готвиш да идваш в Москва? Бих могла да ти покажа Кострюков. Той би ти се харесал. Да не забравя, че Саня ме ревнува от него. Без никакви основания.

Прегръща те своята вярна приятелка.

Тамара

v

Москва, 19. X. 1978

Здравей, Артур!

За съжаление още не съм ти намерил оригинални джинси, но търся и ще намеря. Бъди спокоен и засега си походи с български. С твоите външни данни ти и без модно оформление можеш да минеш за кинозвезда.

Засега не мога да отскоча до тебе. Работата не ми позволява. Последните месеци при нас минаха в бързана и по тревога. Моята началничка си е набила в главата една налудничава идея, която, старче, няма да ти обяснявам,

защото няма да можеш да я схванеш. Ние с помощта на приятелски научни учреждения се опитваме да превъплътим тази идея. Вчера при нас имаше малък празник. Съществуват предположения, че сме успели да синтезираме едно вещество, ще го наречем условно „фактор Т“. „Т“, разбира се, е латинско и означава „темпорален“ или „временен“. Ако всичко тръгне както трябва, то върху нас от небето ще се посипят премии и поздравления. Калерия (това е моята началничка) ще защити докторска, а аз ще получа аспирантура, ако не получа самостоятелна лаборатория (с какво не се шегува дяволът!), а нашият старец Кострюков ще стане академик. Такива са предварителните ми изчисления.

Питаш ме за личния живот. Трудно ми е да ти отговоря. Както знаеш, в нашата лаборатория има едно момиче, което се казва Тамара. Тя по външност е ангел, но по характер — дявол. Отдавна я разбрах колко струва и се правя, че се радвам на нейните аванси. Тази Тамарка има далечни планове — да си пипне за мъж някой доктор на науките, но докато докторите не бързат да отидат в гражданското, мене ме държи като стратегически резерв. Не отказвам. Ако ме държи дълго, мога и да прегрупирам войските си и да започна настъпление в друго направление. Пазете се, жени, старши лаборантът Александър Добряк не е лемур, а лъв (лемурите са едни зверчета, с които ние сега работим).

Но стига! Поздрави, защото отивам да горя на научния фронт!

Поздрави Валентина и Коска.

Александър

VI

23 януари 1979, Москва

Драги Виктор Сергеевич,

Работите ни вървят много лошо и се страхувам, че по-лошо от това просто не е възможно. Мисля, че губим битката. Вчера ме извика при себе си Космодемянски и внимателно ми намекна, че нашата тема се закрива. Вие знаете, че неговата деликатност граничи с деликатността на булдозер, така че настроението ми не е блестящо. Да, аз разбирам, че нашата тема не е профилираща за института, малка вероятност има да се получат някакви резултати. И за народното стопанство „факторът Т“ едва ли ще даде положителен ефект през текущата петилетка. Въпреки това побеснях от поведението на Космодемянски и му казах всичко, което мислех. Ако не ме уволни, това ще означава, че все пак науката му е по-скъпа от личните отношения с някакви дръпнати женички.

Така че сега сте ми нужен, и то много, като тежка артилерия. Може би ще позвъните в Президиума, а? Иван Семенович ми каза, че без ваш личен разговор при Дитятин едва ли ще е възможно да се пробие нещо.

Новините са малко. Освен това ви писах за тях през миналата седмица. Тринадесетата серия с белите мишки даде отличен нулев резултат, макар че Мямлик (сигурно си спомняте, че това е голямото черно лори, което получихме от Прага) даде три изчезвания подред. Вашият приятел Саня Добряк остана онзи ден през нощта в лабораторията, за да не изпусне Мямлик, ако на него му се поиска да се върне обратно. Но според мен е заспал, което той не иска да си признае.

Вашата прекрасна Тамарка му занесла термос с кафе, което от разсеяност посолила. Дори любовта на Саня към Тамарка не успяла да накара нашия герой да изпие тази освежителна влага.

Е добре, аз се отвлякох. Виктор Сергеевич, помогнете!

Ваша Калерия

Москва, 6 юли 1979 г.

Дълбокоуважаема Тамара!

Как е при тебе в Сухуми, вече изгоря ли? Страшно ти завиждам. Розовата мечта на идиота е да легне до тебе на плажа, да слуша вълните и да гледа синьото небе. За съжаление имам много добре развито въображение и си представям как отиваш вечер на естраден концерт с някакъв мускулест брюнет по същото време, по което ние с Калерия стоим в празния институт и работим заради всички.

Питаш как са при нас работите? Нищо особено. „Факторът Т“ засега не действа. Макар че, както казва Калерия, има обнадеждаващи данни с гущерите-гекони. Може би, може би...

Но главното не е в това. Главното е, че вчера със собствените си очи видях появяването на Мямлик. Калерия не ми повярва, а аз от изненада забравих да включа камерите. Знаеш ли, че когато твърде дълго чакаш нещо, вече преставаш сам да вярваш в него. Значи, седя си в лабораторията, Калерия се понесе на някъде и си мисля: дали да почистя клетката на лемуриите, или да регулирам центрофугата? Аз съм момче със златни ръце, а не като твоя мургав брюнет, който може само да осигурява билети за естрадни концерти.

Гледам към клетката и виждам, че лемуриите не са два, а три. Преброих ги дори на глас. Три. Шустрик си е на място, Мямлик си е на място, а кой е този още? Още един Мямлик! Кълна ти се във всичко свято, кълна се в собствената си любов (в която ти няма да повярваш, защото не си способна на велики чувства), че в клетката имаше два Мямлика.

Това продължи повече от минута. И двата ме гледаха като шашнати, и двата чакаха да им подхвърля извънпланови червеи. А след това Мямлик №2 изчезна. А Калерия ми направи истерична сцена, че не съм фиксирал този феномен.

Днес почти не си говорим с нея. Не мога да търпя у нея тези наполеоновски замашки. Няма какво, скоро ще ѝ простя. Нали съм великодушен. На нея също не ѝ е леко: мишките не искат да ходят в бъдещето, лемуриите не се фиксират, директорът интригантствува, а аз не съм много дисциплиниран.

Е добре, Тома, не забравяй да ми изпратиш плажната си снимка в цял ръст, ще я закача на отварящия се шкаф на мястото на Брижит Бардо. На брюнета кажи, че не го чака добро за неговата настойчивост от твоя верен приятел А. Добряк. Без теб ми е нещо скучничко.

Саша

viii

Москва, 21 ноември 1979 г.

Драги Виктор Сергеевич!

Благодаря за поздравленията. Разбирам, че те носят по-скоро поощрителен характер. Но въпреки това беше приятно да ги получа, що се отнася до мене (и според мен не толкова до мене, но и до тези, които работят с мен), то основното чувство беше неудовлетвореността. Като при гоненето на влак. Хванал си го, седнал си във вагона..., а по-нататък какво? Разбира се, сега вие ще се усмихнете и ще кажете: „По-нататък какво? По-нататък е работата и пак работата.“ Аз си знам какво ще кажете. Освен това от двете наши последни постижения първото, общо взето, не е наша заслуга, а на Лившиц. Съставът на фактора Т беше определен от него. Ние само му прислужвахме. А виж, що се касае до пътуванията в бъдещето на безименната бяла мишка, на която, както вие твърдите, някой някога ще постави паметник („Бяла мишка и аз между зъбите ѝ“), то Лившиц в това отношение почти няма нищо общо. И всичко стана така, както вие си го представяхте.

Нещата се оказаха в точната дозировка и психологическите стимулатори (Ваше досещане). Ние

вкахме нова модификация на лемурения фактор Т на всичките дванадесет мишки, привлякохме на работа нашия Васка, на който му втръсна до смърт да плаши тези нищожни гризачи със своя хищен вид, макар да прави това неподражаемо... — и, общо взето, една от дванадесетте мишки изчезна. Спаси се в бъдещето от котарака. Това е всичко и бихме могли да сложим шампанското върху масата, но... От това време ние повторихме опита шест пъти условията се съблюдаваха точно, но мишките не изчезват. Така ни се и пада. Не трябваше да се радваме толкова шумно и да се смятаме за Нютоновци. Лесно е да падне ябълката на главата. Впрочем при нас стана една малка беля — Васка подгони беззащитния Мямлик и успя да го стигне. Посмачка го хубаво, а Мямлик от страх го изхапа (но не изчезна). Васка е с подута муцуна и не работи. Мямлик стои с подута лапа и не работи, на прекрасната Тамара ѝ е мъчно за Васка, лекомисленият Саня жали Мямлик и това доведе до дълбок конфликт в лабораторията. Какво пък, ще продължим да работим. Пристигайте, без вас ни е скучно.

Калерия

ix

Москва, 27 декември 1979

Скъпа Рима!

Имаме толкова работа, толкова работа, че нашето вече прилича на оптимистична трагедия! Мислех си, че няма да преживея всичко това, но изненадващото е, че го преживях. Бях буквално на границата на физическото си изчезване, т.е. не буквално аз, а, разбира се, Саня. Това е някакъв ужас, а не човек! Знаеш ли, четох в едно стихотворение, че някои лекари си инжектирали чума и понякога със смъртоносен резултат. Точно такива типове се оказва, че ме обкръжават. С други думи, един такъв тип.

Трудно ми е да ти обясня всичко, защото, извини ме, но ти в науката си празно място. Вероятно помниш, че отделяхме фактора Т. Ако този фактор се употребява правилно, то можеш да се отправиш в бъдещето. Не сигурно наистина, но все пак малко е възможно. Лемуриите умеят да правят това сами, те имат фактор Т направо в кръвта си от рождение, а на другите същества се налага да се инжектира факторът, освен това те трябва и да се плашат както се следва. За мишките си имахме котарака Васка, такъв звяр, ще ти се вземе акъла! Но той избяга, защото му е скучно да плаши мишки, ако не му дават да ги яде. Ние правехме опити буквално с хиляди, понякога се получаваше, а понякога изпадахме в пълна профанация. След това при нас се появи маймуни. С тях също не се получаваше. Общо взето, както казва нашата Калерия, науката не е място за хора със слаби нерви. И е смъртоносно права.

А на третия ден стана едно екстрено събитие. Общо казано, нашият Санечка устрои горещ спор с Калерия във връзка с перспективите. На него в науката и във всичко, разбираш ли, всичко му се иска наведнаж. Той започна да уговаря Калерия, че е време да се премине към опити с хора, с доброволци. Калерия първоначално се смееше, защото предстоят още години и години на упорит труд, преди да може да се приближи към такова нещо, аз също започнах да се присмивам на Саня и вероятно не биваше да правя това. Той е толкова самолюбив. А след това всички си отидохме в къщи, а той остана още в лабораторията и се оказа, че е изчислявал дозата и главното е търсил за себе си емоционалния фон (ти това няма да го разбереш, а когато не разбираш, гледай да пропускаш неясните думи, защото нямам време да ти обяснявам всичко). Той изобщо се изхитрил да изразходва целия запас от фактор Т-12. Дванадесет е модификация на фактора, не ме питай за подробности, защото и аз самата не разбирам всичко. Най-общо това е такъв фактор, който би трябвало да гони маймунките в бъдещето. На следващия ден в единадесет

часа сутринта, когато в лабораторията имаше доста много хора, Саня отново започна спор с Калерия. Започна да говори, че науката не може да се движи напред само с една предпазливост. А Калерия му отговори: „А ако ти попаднеш в бъдещето сто години напред и тази сграда вече я няма, ти ще се сплескаш.“ А Саня ѝ отвърна: „Нищо подобно, защото природата е мъдра и тя изпраща лемуриите не далече напред и дори в такива условия, при които няма хищници наоколо.“ Но в този момент някой от лаборантите каза, че Саня не можеш да го изплашиш с нищо. Как биха могли да го изпратят в бъдещето, щом от нищо се не бои? На Саня, разбира се, му е приятно, че е толкова смел, и започна да възразява, но не чак толкова много. А след това ми каза: вземи от Артур кутийката. Разбира се, отговорих му, че нямам такова намерение, а той тъжно ме помоли отново за същото. Тогава го съжалих, а не трябваше, защото иначе може би нямаше да се случи нищо. Отидох при нашия механик Артур и го попитах дали има някаква кутийка за Саня. А той се засмя, подава ми кутийката и ми казва: бъди внимателна, защото за нея Саня ми плати пет рубли. Да не си помислила да я отвориш. Аз и не мислех. Изтичах обратно и казвам на Саня: ето ти кутийката. А тогава Саня ни каза: „Внимание!“ След това извади от сака си мотоциклетна каска. Представяш ли си, той вече бил изчислил всичко, а ние дори не подозирахме. Извади каската и каза: „Тамара, скъпа (аз въобще това обръщение не го търпя, но беше настъпил някакъв тържествен момент, който дори не мога да ти предам с думи), Тамара — казва, — скъпа, отвори кутийката, която ти даде Артур.“

И аз като сомнамбул (има такова насекомо) се приближих до него и почувствувах, че той трепери с цялото си тяло. Това ме смути, защото преди той трепереше така, когато е обхванат от пламенна страст към мене. „Отваряй!“ — извика Саня. Аз я отворих и от кутийката изскочиха изведнаж три големи черни хлебарки. Възмутих се страшно. Да ми направи такава гадна шега е направо непростимо! Хвърлих кутийката на пода и му

казах: „Това никога няма да ти го простя.“ Но не получих никакъв отговор! Саня в стаята го няма! Всички викат: „Ах! Какво стана?“ А Калерия казва съвсем тихо: „Никога не съм мислила, че един мъж може да се страхува толкова от хлебарки, че да избяга в бъдещето от тях.“ А аз й отговорих: „Не говорете така за Саня! Той направи това за науката.“ А Калерия отговаря: „Не исках да кажа нищо лошо за Саня. Ако той така се страхува от хлебарките, той е два пъти по-мъжествен човек, щом заради експеримента се е решил да се подложи на такава адска мъка. Сега той е мъченик на науката.“ Точно така казва: „Саня е мъченик на науката.“

Ние веднага разчистихме място сред лабораторията и започнахме да чакаме Саня да се върне. Аз си плачех тихичко, защото се страхувах, че с него ще се случи нещо и няма да се върне. Та пътешествието във времето крие много опасности и дори една бяла мишка отиде в бъдещето и въобще не се върна. Но още не успях да се разплача както трябва, а Саня вече се върна. Но изглеждаше странно. Върна се мрачен и дори се усмихваше тъжно, когато започнаха да го поздравяват. Калерия каза, че мъмрене си е осигурил и тя ще се помъчи да го остави без премия. Но аз се възмутих и се хвърлих към Саня, започнах да го утешавам и да му говоря, че е мъченик на науката. Но Саня въобще не разговаряше с мен, а само ме погледна тъжно и в този момент видях — о ужас! — представяш ли си, на бузата му имаше една страшна синина! „Ти си се ударил?“ — изплаших се аз. „Не — отговаря ми Саня, обръща се към Калерия и казва: — Готов съм да понеса заслуженото наказание.“ Но в този момент Калерия вече беше позвънила на Лившиц и още други надойдоха и сега нашият Саня седи омотан в проводници и налепен с датчици като космонавт и го измерват и изследват. Всичко е наред, само че той не иска да разкаже какво е видял в бъдещето. И най-ужасното е, че въобще не иска да говори с мен. Сякаш е родезийски расист, а аз съм подтиснатата негърка. Разбира се, ако той не беше такъв герой, аз никога

не бих почнала поради това да се разстройвам. Мога във всеки момент да назова осемнадесет-двадесет души, които ще бъдат щастливи само ако им разреши да поговорят с мене. Не мога да си представя как ще свърши всичко това. Синината на Саня е съвсем ужасна и аз страшно се страхувам да не му е заразена кръвта. Очаквай нови писма с настъпващата Нова година от твоята убита от обстоятелствата приятелка.

Тамара

х

Москва, 16 юли 1980 г.

Скъпи мой Виктор Сергеевич!

Не бих ви писала, защото никакви екстраординарни събития в нашата наука не са настъпили. Гоним маймунки и мишки в бъдещето, но съвсем не можем (а ще можем ли някога?) да регулираме продължителността на пътешествията, а и самия техен факт.

Имам обаче една любопитна новина за вас. Може би ще се усмихнете.

Спомнете ли си, че преди половин година Саня Добряк извърши постъпка, която ми коства маса нерви и обяснителни записки до Космодемянски.

В пътешествието на Добряк имаше две тайни. Първата беше голямата подутина на бузата му, за която Добряк не ни каза нито дума. Втората се състоеше в рязкото променяне на отношението му към Тамара. Той направо престана да я забелязва и дори се обръщаше, когато тя плахо се приближаваше до него, протягайки лапички. И това не беше пресметнат ход на съблазнителя — Саня не е способен на такива номера. Що се отнася до Тамара, тя веднага се влюби до смърт в Саня и колкото по-студен изглеждаше той, толкова по-горещо биеше нейното елегантно сърце.

И двете тези тайни се разкриха вчера.

Заседяхме се до късно в лабораторията. Валеше, беше мрачно, тъжно и се стъмваше. Аз пресмятах нещо на калкулатора. Саня хранеше нашите животинки, преди да отнесе клетката във вивария. Той не доверява лемуриите на никого. Влезе Тамара. Тя хвърли към мен мимолетен поглед, но според мене не ме забеляза. Тръгна към Саня с твърдата походка на човек, който е решил да излети в космоса. „Саня — каза тя — трябва да ти кажа няколко думи.“ „Слушам ви“ — каза Саня, гледайки към клетката. „Саня, между нас се появи някаква трагедия — каза Тамара. — Аз те моля за обяснение.“ „Няма да получите — каза Саня. — Ние няма за какво да разговаряме.“ „Ти не ме обичаш повече?“ — запита Тамара. „Бих искал да те обичам — отвърна Саня, — но не мога да търпя съперници.“ „Ти нямаш съперници“ — каза Тамара и изведнъж така се разрева, че стана ясно колко са на края нервите ѝ. „Не вярвам“ — каза непристъпният Саня. „Но кой е той?“ — запита Тамара. „Не зная — каза Саня. — Видях как се прегръщате с него, когато пътувах в бъдещето.“

„Ах! — възкликна Тамара. — Значи това още не е станало.“ „Дали е било или ще бъде, не е важно“ — каза Саня. „Но аз се кълна, че обичам само тебе! — каза Тамара — На никого и никога не съм казвала подобни думи!“ „Какви са ти доказателствата?“ — запита студено Саня. Даже ми стана мъчно за момичето. Тя сигурно не беше се признавала в любов още на никого — просто не е успявала, това вместо нея са го правили по-бързо нейните поклонници „Имам доказателства! — възкликна нашата красавица. — Съгласна съм още утре да отида с тебе в гражданското. Искаш ли да се ожениш за мене, кажи де, искаш ли? Или ще посмееш да откажеш?“ Последното изречение на Тамара прозвуча като трагичен монолог, предназначен да бъде чуто и на балкона. Аз дори се обърнах към тях, за да ги помоля да намалят тона и да не привличат вниманието на случайните минавачи от улицата. Но не казах нищо, защото вместо два силуета видях един —

Тамара се беше хвърлила в обятията на Саня и той, разбира се, не беше устоял пред такава фронтална атака.

И в този момент от вратата се разнесе страшен вик: „Да не си посмял! Аз я обичам!“ И още един Саня Добряк се хвърли с юмруци върху своя двойник.

И всичко си отиде на мястото. Трябвало Саня по време на пътуването си да се натъкне на самия себе си, целуващ Тамара, при това в полутъмната лаборатория. Ясно е, че е познал Тамара, защото е свикнал да я наблюдава отстрани. Себе си не познал, защото не е свикнал да се вижда отстрани.

Очевидно всичко това беше разбрано и от Саня. От този Саня, който се целуваше с Тамара. Той отстрани своята възлюблена и протегна напред ръка. Саня-пътешественикът във времето се вряза в протегнатия юмрук на Саня-щастливия възлюблен, хвана се за бузата и изчезна.

Саня ходи наперен като паун, идиотската усмивка не слиза от лицето му и на всички любопитни, които вече са чули от устата на Тамарочка за боя между Саня и Саня, разправя: „Да беше видял с каква наслада светнах по мордата този пошъл ревнивец!“

Ето това е всичко. Ние скучаем без вас.

Искате ли да се срещнем в бъдещето?

Ваша Калерия

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.44-46/1978 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.